

KOKA VAI METĀLA SASTATNES?

Gan jaunbūvēs, gan veicot ēku remontu vai siltināšanu no ārpuses, grūti iztikt bez sastatņu ierīkošanas. Tas attiecas kā uz celtniecības firmām, tā arī uz individuālajiem būvētājiem. Pirms ēkas fasādes remontdarbiem, siltināšanas un citiem tamlīdzīgiem darbiem darbu veicējs ir izvēles priekšā – kā nodrošināt drošu un ekonomiski izdevīgāko variantu darbu veikšanai augstumā. Par to, ka jābūvē sastatnes, šaubu nav. Bet kādu variantu izvēlēties:

- vai veidot stacionāras sastatnes uz vietas būvlaukumā (parasti no dažādu šķērsriezuma izmēru un garuma kokmateriāliem);
- vai nomāt vai iegādāties savā īpašumā inventārās, daudzkārt izmantojamās metāla sastatnes.

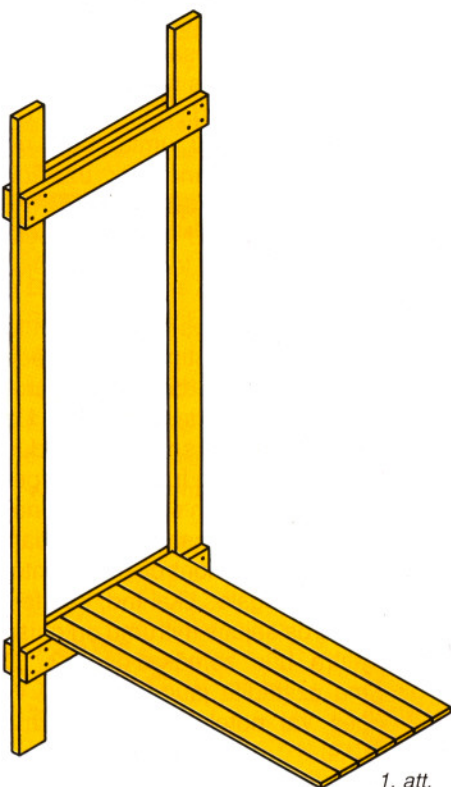
Apskatīsim katra varianta priekšrocības un trūkumus. No stacionārajām sastatnēm, sevišķi individuālajā būvniecībā, visbiežāk lieto sastatnes, kas sastāv no baļķu vai brusu statņiem, sijām, dēļu klāja un dēļu saitēm. Atsevišķos statņus savā starpā savieno ar diagonālsaitēm – atgāžņiem un spraišļiem. Sastatņu dēļu klājam izmanto 24 mm biezus dēļus, kurus balsta uz garensijām. Garensiju šķērsriezuma izmēriem jābūt ne mazākiem par 40×140 mm (1. att.). Kā re-

dzams, kokmateriālu šķērsriezuma izmēri ir ievērojami un līdz ar to lielas būs arī sastatņu ierīkošanas izmaksas, kas, liekas, pilnīgi apgāž vēl viena otra apziņā mājokojošu mītu par to, ka stacionāru, pašizgatavotu sastatņu ierīkošana ir ekonomiski izdevīga un šādā veidā var ietaupīt ne tikai naudu, bet arī laiku, kas nepieciešams sastatņu ierīkošanai.

Jāatzīmē, ka Latvijā nebūt nav reti gadījumi, kad priekšroka tiek dota koka sastatnēm. Par šā ļoļa neizdevīgumu, operējot ar faktiem, ļausim lasītājam pārliecināties pašam. Vispirms jāreķinās ar to, ka vecu, no nojauktām konstrukcijām iegūtu kokmateriālu izmantošana sastatņu izbūvei nav pieļaujama no drošības viedokļa, jo ļoti bieži nojaucot tie tiek bojāti mehāniski, bet ekspluatācijas laikā var būt bijuši pakļauti trapes iedarbībai. Šādu kokmateriālu faktisko mehānisko izturību vizuāli noteikt praktiski nav iespējams. Tāpēc daudzos gadījumos sastatņu izveidei jāiegādājas jauni kokmateriāli un jāreķinās ar to, ka to vidējā izmaksa būs aptuveni 85–95 Ls/m³. Pieredze rāda, ka 100 m² koka stacionāro sastatņu izveidei tikai kokmateriāli vien izmaksās aptuveni Ls 300–350, neskaitot piegādi, uzstādīšanu un nojaukšanu. Pēc sastatņu nojaukšanas daļa no ieguldītajiem kokmateriāliem tālākai celtniecības darbu veikšanai vairs nebūs derīga.

Salīdzinājumam – tādas pašas platības metāla inventārsastatņu noma mēnesī izmaksās tikai aptuveni Ls 100, un jāņem vērā, ka ne vienmēr darbu veikšanai būs nepieciešams vesels mēnesis. Racionāli organizējot darbus, šo termiņu var ievērojami samazināt, līdz ar to samazināsies arī nomas izmaksas. Jāņem vērā arī fakts, ka sastatņu konstrukcija jāizveido atbilstoši drošības tehnikas prasībām, bet tam būs nepieciešami arī būvzinieņa projektēšanas darbi, kas vēl vairāk sadārdzinās stacionāro sastatņu izmaksas (2. att.). Var ieblst: parasti sastatņu aprēķinu neveic. Jā, protams, bieži to neveic, bet tad sastatnes būvē ar pārlieku, nevajadzīgu drošību, un līdz ar to ievērojami palielinās kokmateriālu patēriņš un arī sastatņu izmaksas. Turpretim inventāro metāla sastatņu visi elementi jau ir aprēķināti uz noteiktu slodzi – 2–3 kN/m², un, ja darbu veikšanas laikā tā netiek pārsniegta, tad nekādi papildaprēķini nav jāveic.

Liekas, pat šis salīdzinājums jau daudzus pārliecinās par inventārsastatņu izdevīgumu salīdzinājumā ar stacionāro ko-

1. att.